

«4-5 YAŞ ÇOCUĞU GELİŞİM ÖZELLİKLERİ»

NERİMAN HAŞİM EMİRLİ ANAOKULU
PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK SERVİSİ

HAZIRLAYAN
İNCİ ERSOY
PSİKOLOJİK DANIŞMAN

SAYIN VELİ

- İnsan yaşamında yaşa bağlı olarak farklı ihtiyaçların ortaya çıktığı ve farklı görevlerin başarılması beklenen gelişim dönemleri vardır.

Çocuęumuzun yaş özelliklerini, yaşa bağlı ihtiyaçlarını ve göstermesi beklenen becerileri bilirsek çocuğumuzla her iki taraf açısından da daha doyurucu bir iletişim düzeyi yakalar, normalden farklı bir durum yaşanıldığında, sorunları daha erken farkederek ve gereken önlemleri de daha erken alabiliriz.

Bu husus çocuğumuzun sağlıklı gelişimi açısından son derece önemlidir.

- Her çocuk özel ve ayrı bir dünyadır.
- Çocuęumuzu tanımamız onunla iletişimimizi hem kolaylaştırır, hem de daha keyifli hale getirir.

Gelin şimdi çocuğumuzun yaş dönemi özelliklerine bir bakalım.

4 -5 Yaş Çocuğunun zihinsel Gelişimi

- **Başkalarının aynı nesneyle ilgili farklı bakış açıları olabileceğini fark etmeye başlarlar.** 4 yaşta bu kavram gelişir. (Bir deneyde, kaplumbağa resmi , yetişkin ile çocuk arasına konur. Yetişkine göre kaplumbağa ters durmaktadır. Çocuğa göre ise ayakları üzerinde durmaktadır.) 4 yaşta çocuklar kendi görüşlerinin karşısındakinden farklı olduğunu anlarlar.
- **Her gün evde kullanılan eşyalarla ilgili bilgileri artar.**
- **Nesneleri geometrik özelliklerine** (kare, daire, üçgen gibi) göre ayırabilirler. En **büyükten en küçüğe doğru** nesneleri sıralayabilirler. En az 4 rengi (mavi, sarı, kırmızı, yeşil) **doğru** söyleyebilirler.
- **10 veya daha fazla sayıdaki nesneyi sayabilirler.**

4 -5 Yaş Çocuğunun Zihinsel Gelişimi

• **Zaman kavramını anlamada artış gösterirler.** Okul öncesi dönemde, çocuklar günlerin sabah, öğlen ve akşam olarak zamanlara bölündüğünü, yılda 4 mevsim bulunduğunu bilirler. Haftanın bazı günlerini bilebilirler. Zamanın, saat ve dakikalara bölündüğünü anlarlar.

• **Günlük zaman aralıklarının (rutinlerin) sırasını anlarlar.** Örneğin, öğle yemeğinden önce kahvaltı edilir gibi.

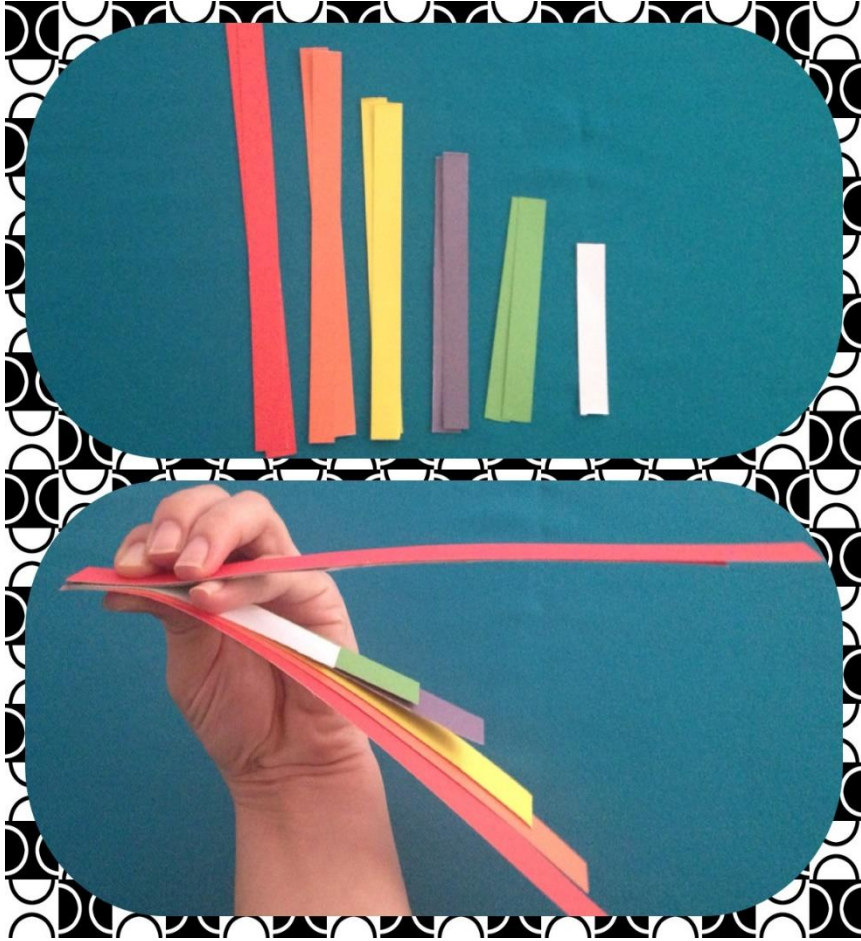
• **Bilerek yalan söyleyebilirler.** Çocukların başkalarını kandırma becerisini ne zaman geliştirdikleri konusunda fikirler çelişkilidir. Bazı araştırmacılar, çocukların 3 yaşta bu beceriye sahip olduklarını söylerler ancak çoğu bilerek yalan söylemenin 4 ve 5 yaştan önce gelişmediğini ifade ederler.

Çocuğunuzun Zihinsel Gelişimini Desteklemek İçin Neler Yapabilirsiniz?

- **Her gün yüksek sesle kitap okuyun.** Çocuğunuz da kendi kendine kitaba bakmasını teşvik edin. Bakabileceği başka yazılı materyaller de sunun. Dergi, gazete gibi. Ayrıca renkleri öğrenmesi için de kitapta geçen renkleri sorabilirsiniz.
- **Evde kullanılan eşyalarla oyun oynayabilirsiniz.** Örneğin, "tabak ne işe yarar?" gibi, "su ısıtıcıyı nerde kullanırız?" gibi, "elektrik süpürgesiyle ne yaparız?" gibi.
- **Sınıflandırma becerisini arttırmak için oyunlar oynayın.** Örneğin, plastik torbanın içine daire, üçgen, kare gibi şekilleri olan nesnelere koyun. Çocuğunuzun bir tane seçip ne olduğunu bulmasını isteyin. Aynı şekilde olanları bir grup yapmasını isteyin.

Çocuğunuzun Zihinsel Gelişimini Desteklemek İçin Neler Yapabilirsiniz?

- **Sıralama becerisini kazandırmak için oyunlar oynayın.** Örneğin, plastik halkaları, bardakları büyükten küçüğe ve küçükten büyüğe dizmesini isteyin.
- **Sayı saymayı geliştirmek için oyun oynayın.** Örneğin, fasulyelerden yararlanabilirsiniz. Çocuğunuz, istediğiniz sayıda fasulyeyi önüne dizmesini isteyin. Örneğin, 3 tane koy, 10 tane koy gibi.
- **Zaman kavramını geliştirmek için sohbet edin.** Örneğin, bir gün içinde neler yaptığını sorabilirsiniz. "Sabah kalkar kalkmaz ne yapıyor. Öğlen ne yapıyor?" gibi. Günün bölümlerini kullanarak konuşabilirsiniz.

4 -5 Yaş Çocuğunun Dil Gelişimi

- Kardeşlerinin isimlerini söyleyebilirler.
- Adreslerini söyleyebilirler.
- **6 kelimedenden oluşan, karmaşık cümlelerle konuşurlar.**
- Bu yaşta dil becerileri oldukça zenginleşir. Dildeki tüm sesleri çıkartabilirler. Kelime hazineleri 1500 kelimeye çıkar.
- **Uzun hikayeler anlatabilirler.**
- Günlük olayları, rüyalarını, hayallerini paylaşırlar.
- **Dinledikleri hikayeyi hatırlayabilirler.**

Çocuğunuzun Dil Gelişimini Desteklemek İçin Neler Yapabilirsiniz?

- **Kardeşlerinin isim, soyadlarını ve kendi adreslerini öğrenmelerine yardımcı olun.** Sorular sorun. Cevapları tekrarlamalarını isteyin.
- **Kelime hazinesini genişletmek için yeni kelimeler öğrenmelerini sağlayın.** Yeni kelimelerin anlamlarını açıklayın ve uygun ortamda kullanın. "Bu taşıt çevreyolunda gidiyor. Bu araba. Otobüs ise bir diğer taşıt aracı. Tren ve uçak da öyle." gibi.
- **Yapacakları hakkında konuşabilirsiniz.** Örneğin, "bugün yemekten sonra ne yapacağımız hakkında konuşmuştuk hatırladın mı? Evet, bugün yüzmeye gideceğiz. Yüzmek için ne giyeceğiz?" gibi.

Çocuğunuzun Dil Gelişimini Desteklemek İçin Neler Yapabilirsiniz?

- Daha önce okuduğunuz hikaye ile ilgili sorular sorarak hatırlamasını teşvik edin. Kitabın resimlerine bakmasını sağlayın.
- Yazma ve okumanın günlük hayatta ne kadar önemli olduğunu gösterin. Etraftaki yazılı malzemelere dikkatini çekin. Ne amacı olduğunu söyleyin.
- Televizyonu birlikte izleyin. Gördüklerinizle ilgili çocuğunuzla konuşun.
- Kitaptan zevk almasını sağlayın. Bunun için kitaplara kendi ulaşabileceği bir kitaplık yapın. Kitap okuma, şarkı söyleme, kelime oyunları oynama ve çocukla konuşma, kelime hazinesinin gelişmesine yardımcı olacaktır.

4 -5 Yaş Çocuğunun Bedensel Gelişimi

- Çatal kaşık kullanmanın yanı sıra bıçak kullanmayı deneyebilirler.
- Ağızlarını çalkalayabilirler.
- Söylenmeden burunlarını temizlerler.
- Dişlerini fırçalayabilirler.
- Saçlarını tarayabilirler.
- Yardımsız giyinebilir ve soyunabilirler .
- Gece tuvaletlerini kontrol edebilirler.
- 10 cm yükseklikteki nesnelerin üzerinden atlayabilirler.
- Nesnelerin etrafında koşabilir ve zıplayabilirler.

4-5 Yaş Çocuğunun Bedensel Gelişimi

- 10 sn ve üzerinde tek ayak üstünde durabilirler.
- Kilden/ hamurdan şekiller yapabilirler.
- Küçük boncukları ipe dizebilirler.
- Üçgen, kare ve diğer geometrik şekilleri kopyalayabilirler.
- İnsan resmi çizebilirler ve vücudunda bazı detaylar olabilir.
- Tuvalet ihtiyaçlarını karşılayabilirler. Tuvalet temizliğini yaparlar, sifonu çekip, ellerini yıkarlar ve kurularlar .
- Bisiklete binebilirler.
- Zıplar, takla atar, sallanır, tırmanırlar. Yetişkinlerin sahip olduğu koordinasyon ve dengeye sahiptirler. Salıncakta sallanır. Kolayca ve güvenli zıplar, tırmanır, sallanırlar. Takla atmak için kasları güçlenmiştir veya uzun atlamanın üstesinden gelir.

Çocuğunuzun Bedensel Gelişimini Desteklemek İçin Neler Yapabilirsiniz?

- **Belirli bir yükseklikten atlama oyunları oynaması için fırsat verin.** Ortamı, düşmesine ve bir yerini incitmesine fırsat vermeyecek şekilde düzenleyin.
- **Nesnelerin etrafında farklı şekillerde koşmasını sağlayın ve yapılanlar hakkında konuşun.** Örneğin, hızlı-yavaş koşma, ileri-geri, gürültülü-sessiz gibi.
- **Hamurdan istediği şekilleri oluşturmasını isteyin.** Sonra yaptıklarını size anlatsın.
- **Çeşitli şekil, ve renkteki küçük boncuklardan bilezik kolye yapmasını sağlayın.**
- **Geometrik şekillerle ilgili faaliyetler yapın.** Sizin kağıda çizdiğiniz bir geometrik şekli çocuğunuzun da yapmasını isteyin. Her bir geometrik şeklin ne olduğunu öğretin ve sonra sorun
- **Sık sık parka götürün ve parktaki aletleri kullanarak büyük kas gelişiminin desteklenmesini sağlayın.** Parkta salıncağa biner, kaydıraftan kayar, aynı zamanda diğer çocuklarla bir araya gelirler.

Çocuğun Bedensel Gelişimini Desteklemek İçin Neler Yapabilirsiniz?

- Gece alt ıslatmalarına yönelik ufak bir hatırlatma...
- **Bazı çocuklar gece altını ıslatabilir. Bu, derin uykunun bir sonucudur.** Her zaman duygusal veya psikolojik problemlerin belirtisi değildir. Gece ıslatmalarında uykuda idrar kesesi ile beyin arasında iletişim kopukluğu olabilir. Alt ıslatan çocuk, idrar kesesinin sinyallerini uyuduğu için duyamaz. Farkındalıkta gecikme varsa kontrolde de gecikme olabilir.

Kuru kalkmasını sağlamak için:

- Günlük tutun. O akşam yatmadan önce ne yedi ne içti? gibi.
- Doktorla işbirliği yapın ve ne kadar süre bir çocuğun çişini tutabildiğini öğrenin.
- Resimli kitaplarla açıklamalar yapın. Böbreklerin nasıl çiş yaptığını ve idrar kesesini nasıl doldurduğu gibi.
- Uyuduktan sonra birkaç saat aralıklarla gece boyunca uyandırın. Çişini yaptığının farkında olması için çocuğun tamamen uyanık olduğundan emin olun. Kuru kalktığı zamanlarda saat aralıklarını genişletin.
- Kuru kalktığı sabahlarda takdir edin.

4 -5 Yaş Çocuğunun Sosyal-Duygusal Gelişimi

- **Arkadaşları gibi olmak isterler. Arkadaşlar, düşüncelerini, davranışlarını etkilerler ve onlar gibi olmak isterler.** Başka ailelerin farklı değerleri ve fikirleri olduğunu öğrendiklerinde bu bilgiyi bazı şeyleri evde talep ederek denerler. Örneğin, yasak TV programlarını izlemek, kendi evlerinde izin verilmeyen yiyecekleri yiyebilmek için...vb.
- **Arkadaşlarını memnun etmeye çalışırlar.** 4 yaşındakiler için arkadaşları farklı davranışların, değerlerin, yaşam biçiminin göstergeleridir. Arkadaşlarını evlerine davet ederler(ailesini, eşyalarını, evlerini görmeleri için). Onları memnun etmeye ve buna uygun yeni davranışlar sergilemeye başlarlar.
- **Gerçekle uydurma arasındaki farkı öğrenmeye başlarlar.** İkisi arasında gidip gelirler, ancak 3 yaştaki gibi kafaları karışmaz.

4 -5 Yaş Çocuğunun Sosyal-Duygusal Gelişimi

- Dans etmekten şarkı söylemekten ve oynamaktan hoşlanmaya başlarlar.
- Kurallara daha fazla uyarlar.
- **5 yaşına yaklaşırken çocuklar basit bir ahlak duygusuna sahiptirler.** İyi ve kötü kavramlarını keşfetmeye çalışırlar. Anne babayı memnun etmek için ve cezadan kaçmak için katı bir şekilde kurallara uyarlar. Sonuçlar her şeyden daha önemlidir. Değerli bir şeyi kırdıklarında kendilerinin kötü olduğunu düşünürler (kaza bile olsa). Kaza ile kötü davranış arasındaki farkı anlamalarına yardımcı olunması gerekir.
- **Bazen talepkar, bazen de işbirlikçi olurlar.** 4 yaşında beklenmedik duygusal tepkileri kontrol altına alabilmektedirler. Karşı gelme, itiraz duygularını kontrol edebilmede hala güçlük çekmektedirler. Aile kurallarına uymayabilirler, anne veya bakıcılarını rahatsız etmek için kötü davranabilirler, kaba konuşabilirler. Kötü davranışlar, küçük yaşlardaki sınırları test etmeden farklı olarak bu dönemde bilinçli yapılır. Bu değişimlere rağmen, çocuklar anne veya kendilerine bakan kişiyi memnun etmeye çalışırlar. Bunu yapmak için belli şeyleri yapmaları gerektiğini belli şekilde davranmaları gerektiğini bilirler.

Çocuğunuzun Sosyal-Duygusal Gelişimini Desteklemek İçin Neler Yapabilirsiniz?

- **Süper kahramanlarla ilgili oyunlar oynayın.** Şapkalar, kostümler maskeleri kullanın. Süper kahramanlarla ilgili konuşun. Görsel malzemelerden de yararlanabilirsiniz. **Onların gerçek olmadığını ve kavgalarının birer oyun olduğunu söyleyin.** Vurmadan kırmadan kavga ediyormuş gibi yapmalarını isteyin. Filmlerdeki oyuncuların da böyle davrandıklarını söyleyin. Kostümleri çıkardıklarında kendileri olacaklarını söyleyin.
- **Arkadaşlarını sık sık eve davet etmelerine izin verin**

UNUTMAYIN

«ÇOCUKLARIN NASİHATE DEĞİL,
KENDİLERİNE ÖRNEK OLACAK ROL MODELLERE
İHTİYAÇLARI VARDIR.»

Joseph JOUBERT

KAYNAKÇA

<https://www.acevokuloncesi.org>